

Nr 10.

Av herr **Hellberg**, om anslag till Folkliga musikskolan i Arvika.

För folkkulturens viktigaste uppgift: att övervinna råheten i människornas sinnen, är musiken ett medel, som ännu inte blivit tillräckligt uppskattat. Det ligger en symbolisk sanning i den gamla Orfeussagan om naturens och djurens underkastelse för tonernas makt. Ingenting griper så omedelbart själarne som den; ingenting verkar så förlösande, renande, lyftande.

Därför utgör vårt folks rika musikaliska begåvning — »i Sverge hvor alle kan synges», har en gång en dansk diktare skrivit — en kulturtillgång, som borde systematiskt utnyttjas och uppodlas.

I gamla tider hade på många håll utbildat sig en folklig tonkonst, som kanske var det förnämsta vår nation ur sin egen natur frambragt på det andliga området. Men den modärna, industriella tiden har i stor utsträckning bragt i glömska denna liksom många andra färdigheter, vilka vårt folk en gång uppövat. Sedan något årtionde har dock mycket gjorts för att väcka dessa färdigheter till liv igen — särskilt har den folkliga slöjden som bekant varit föremål för mycken vård och omsorg. Men det folkliga musiklivet har i stort sett lämnats åt sitt öde. Visserligen har staten visat sig uppskatta musikens betydelse i folkuppfostrens tjänst genom understöd till orkestrar i vissa större städer och till föreläsningssällskapens populärkonserter. Och visst är det värdefullt för folket att få höra god musik. Men viktigare är dock att med anknytning till den gamla musikaliska traditionen få folket självt att aktivt deltaga i musiklivet. Här som i allt kulturarbete är det angelägnaste att väcka och uppöva de produktiva krafterna.

Men därtill behövs handledning, undervisning, utbildning. —

I detta avseende har den folkliga musikskola, som på enskilt initiativ inrättats vid Västra Värmlands folkhögskola i Arvika, gjort en betydelsefull insats. Föregången av kortare spelmanskurser, som under synnerligen livlig tillslutning från olika delar av landet varit anordnade ett par tre år vid samma läroanstalt, kom denna skola till stånd vid början av läsåret 1923—1924 och meddelade genom fyra lärare åt 35 elever från skilda håll sammanlagt 5 månaders teoretisk och praktisk undervisning i musik. Dess huvudsyfte var att *utbilda ledande krafter för musiklivet på landsbygden*: de som utnjutit skolans uppfostran skulle sedan var och en på sin ort kunna bli initiativtagare på detta område, så att från skolan som

centrum komme att i alla riktningar strömma ut över landet en musikalisk väckelse. — Skolan har fortsatt sin verksamhet innevarande läsår, tack vare enskild offervillighet och enskilt understöd. Om denna kurs, för vilken tiden något utsträckts och elevantalet ytterligare ökats, lämnas en del upplysningar i bifogade P. M. från föreståndaren, rektor Valdemar Dahlgren, liksom, särskilt beträffande dess inkomst- och utgiftsstat, i den motion, som väcktes av mig vid fjolårets riksdag och till vilken jag tillåter mig hänvisa. —

Denna motion, som utmynnade i en hemställan om ett statsanslag å 5,000 kronor till den folkliga musikskolan i Arvika, blev avstyrkt av statsutskottet (med en reservation) och i överensstämmelse därmed avslagen av riksdagens båda kamrar.

Utskottet erkände visserligen, att »den vid folkhögskolan i Arvika sedan ett antal år tillbaka bedrivna musikaliska försöksverksamheten otvivelaktigt innebär ett intressant uppslag inom det folkliga kulturarbetet i vårt land», men ansåg, att »vad av motionärerna anförts icke enligt utskottets uppfattning lämnar tillräckligt stöd för bedömande av värdet av den verksamhet, som i berörda hänseende utövas», samt förklarade sig »icke utan synnerliga skäl — — böra tillstyrka uppförande i riksstaten av nya anslag» och fann sig därför »icke — — böra understödja det framställda yrkandet».

Vad det första av utskottet anförda skälet angår, så är det väl förklarligt och uttryck för en i sig själv mycket berättigad försiktighet att utskottet, innan det tillstyrker ett anslag, vill kunna bedöma värdet⁴ av den verksamhet, för vilken det begäres. Å andra sidan kan det naturligtvis möta vissa svårigheter att i en motion ge en tillräckligt uttömmande framställning av även det allra bästa och mest behjärtansvärda nya kulturföretags värde. De numer viktigaste anstalter på folkbildningens område ha en gång alla varit försök, som betraktats med försiktig misstro. Dock får det väl ändå anses utgöra en viss borgen för det här ifrågasvarande företagens halt och innebörd att det redan i sitt föreberedande stadium — i form av kortare spelmanskurser — erhöll anslag ur den Längmanska kulturfonden samt att inbjudningen till musikskolans första kurs var undertecknad av bl. a. länets hövding och av en på musikområdet så kvalificerad person som professorn vid Musikaliska akademiens konservatorium L. Zetterquist. Därtill må nu läggas att under sistlidne vår här i huvudstaden bildats en förening för det folkliga musiklivets befrämjan, som satt sig till uttryckligt angivet syfte bl. a. att upprätthålla den folkliga musikskolan och som till styrelseledamöter utom nämnda skolas föreståndare utsett skolöverstyrelsens chef, generaldirektör B. J:son Bergqvist, ordförande, landshövding Abr. Unger, kompositören W. Peterson Berger, statsrådet Rickard Sandler samt professor L. Zetterquist. Helt säkert skulle dessa män i ansvarsfulla ställningar inte ha satt sig i spetsen för en förening med det angivna syftet, om de inte varit förvissade att

den nya musikskolan fyllde förutsättningarna för att kunna utföra sin uppgift. Men om ändå ytterligare upplysningar i detta avseende skulle anses erforderliga, torde de kunna erhållas genom remiss till skolöverstyrelsen och Musikaliska akademien.

Vad sedan utskottets andra skäl beträffar, så är det ju givet, att för nya anslag i riksstaten fordras »synnerliga skäl», icke minst i närvarande tid, som ålägger största möjliga sparsamhet på alla områden. Det vanskliga är emellertid, att vägningen av skälen alltid blir mer eller mindre subjektiv. Det skulle exempelvis kunna tänkas, att en person, som själv vore musikaliskt absolut obegåvad och okänslig — sådana individer finnas — ansåge en utbildning av folkets musikaliska anlag alldeles onödig och ändamålslös. För min del har jag den bestämda uppfattningen, att en sådan utbildning är så betydelsefull, att knappast någon folkulturell verksamhet övergår den i vikt, och jag har här ovan sökt om också av nödvändighet kortfattat ge skäl för denna uppfattning. Utskottet och riksdagen få sedan var för sig efter bästa förstånd och samvete pröva dess hållbarhet.

Endast den omständigheten att ett begärt anslag är nytt får naturligtvis inte anses utgöra tillräckligt motiv för att avvisa det. Skulle varje äldre anslag betraktas som privilegierat, kunde det leda till betänkliga konsekvenser. Det skulle då t. ex. kunna hända, att ett ändamål, som mer eller mindre förlorat sitt berättigande, komme att stå hindrande i vägen för det mest behjärtansvärda nya. Men även om ett äldre anslag är motiverat, kan ett nytt vara det ännu mer. Skulle det t. ex. för mig gälla att avgöra, vilketdera som ur landets synpunkt vore viktigare att anslå 57,000 kronor till orkestermusik i ett par större städer eller 5,000 kronor till en folklig musikskola, som har till uppgift att varje år skänka en efterlängtd vidare utbildning åt ett 50-tal folkliga musikutövare, så skulle jag inte ett ögonblick tveka att ge det senare anslaget företräde. Nu tror jag inte alls att ett sådant val behöver förekomma. Jag är viss om att ett så litet och för ett alldeles ensamartat företag avsett belopp som det sistnämnda kan genom sparsamhet på större utgiftsposter åstadkommas utan att i minsta mån verka störande i budgeten.

På grund av vad jag sålunda tillåtit mig anföra, vågar jag än en gång hemställa,

att riksdagen till Folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckor lång kurs verksamhetsåret 1925—1926 måtte bevilja ett anslag av femtusen (5,000) kronor.

Stockholm den 15 januari 1925.

Mauritz Hellberg.

Bilaga 1.

P. M.

1. Musikskolans kurs 1925—1926 kommer att anordnas i överensstämmelse med den nu pågående, sålunda med en hösttermin på minst 8 och en vårtermin på 16 veckor. *Kursavgifterna* bli desamma (20 kronor för höst- och 25 för vårtermin).

2. Jämtne den nuvarande lärarepersonalen rycker vid början av nästa kurs även *professor Lars Zetterquist* in som lärare.

3. Antalet elever vid innevarande kurs är 42, av vilka

2 från Jämtland,	äro medräknade 5 elever i folkhög-
1 » Medelpad,	skolan, vilka deltaga även i musik-
4 » Hälsingland,	skolans undervisning).
3 » Gästrikland,	1 från Dalsland,
2 » Uppland,	1 » Västergötland,
1 » Dalarna,	1 » Halland,
2 » Västmanland,	1 » Småland och
22 » Värmland (i vilken summa	1 » Skåne.

Alla anmälda ha icke kunnat mottagas.

4. *Nästa kurs* torde skolan kunna mottaga 50 elever. Vi trodde att vi skulle kunna mottaga så många redan till innevarande kurs, men det har av flera skäl ej låtit sig göra.

5. De allra flesta av den nu pågående kursens elever studera stråkinstrument (38 st.), 4 spela blåsinstrument.

V. D.

Bilaga 2.

Förslag till utgifts- och inkomststat för Folkliga musikskolan, verksamhetsåret 1925—1926.

Lärarelöner:	<i>Utgifter:</i>	
Skolans föreståndare	kronor	1,000: —
Musikdirektör Ignacz Beörecz	»	3,500: —
Professor Lars Zetterquist	»	2,400: —
Herr Lars Zetterquist j:or	»	1,200: —
Herr Erling Carlsson	»	1,100: —
Lärare i blåsinstrument	»	500: —
		9,700: —
Annonser och trycksaker	kronor	500: —
Undervisningsmaterial	»	100: —
Telefon och porto	»	100: —
Hyror	»	250: —
Diverse	»	75: —
	Summa utgifter kronor	10,725: —
<i>Elevavgifter:</i>	<i>Inkomster:</i>	
Höstterminen 40 st. à 25 kronor	kronor	1,000: —
Vårterminen 40 » » 40 »	»	1,600: —
		2,600: —
Statsbidrag	kronor	5,000: —
Bidrag från Föreningen för det folkliga musiklivets befräm-		
jande	»	2,000: —
Diverse bidrag	»	1,125: —
	Summa inkomster kronor	10,725: —